(רמב) וזו תשובת רבני צרפת,
אשר יש בני אדם
מחזיקים מלמדי תינוקות בקבלן
להיות ידו על התחתונה אם יחזור
בו, א"כ לא ידעו פשט הלכה
במה מחלקים פועל מקבלן. דבר
פשוט הוא זה לכל, כי בפועל
שאינו רשאי להתבטל כגון שכיר
יום או שכיר חדש באותן אומר
רב [עז, א] שיכול לחזור בו אפילו
בחצי היום מטעם עבדיי הם ולא
עבדים לעבדים. אבל קבלן
שקיבל עליו קמה לקצור או בגד
לארוג והוא רשאי להתבטל, רק
שלאחר זמן יגמור, באותו אין
שייך לומר עבדי עבדים, כיון
שהוא רשאי להתבטל כשהוא
רוצה[ז]. דכוותה גבי מלמד
תינוקות, אם שכרוהו ללמוד כל
הספר או חציו ולא קבעו לו זמן
ללמוד ויכול להתבטל כשהוא
רוצה אז היה חשוב קבלן.

ז שו"ת מהר"ם מרוטנבורג ד"פ סי'

שפה) אין פנאי להאריך לכם פניני בקצרה הנראה
בעיני המלמד שחלה יקח שכרו משלם דקי"ל ס"ק
דקידושי' (י"ז ע"א) ע"ע שחלה שליש ועבד שליש אין חייב
להשלים [וכל] פועל שהשכיר עצמו לזמן דינו כע"ע לכל
מילי מדאמר ס"ק דב"מ [א](י"ג ע"ב) גבי מציאת פועל לעצמו
וכו' עד וכי הדר ביה משמא אחרינא הוא כי לי בני ישראל
עבדים [אלמא] דלעבד עברי דמי וכן קבלתי מרבותי מצרפת
ואין להקשות א"כ כל פועל המשכיר עצמו עובר בכי לי
בני ישראל עבדי' ולא עבדי' לעבדי' לא קישה דלעולם
אינו עובר אלא כשמוכר עצמו כעבד שאינו יוצא [אלא]
בשש דמשנה שכר שכיר הוא דכת"ב כי שליש שנים כימי
שכיר הלכך כיון דאינו יוצא אלא משנה שכר שכיר או
ביובל או קודם לשש בגרעון כסף הלכך עובר אבל בציר
מהכי שכיר מקרי עבד לא מקרי ט"ם כל קולי דע"ע יש
ל לשכיר מק"ו דע"ע. דע"ע עבד א"סורא ואפ"ה אקיל בי'
רחמנא [גבי כ"ש] שכיר דלא עבר איסורא דיש לו קולא
לענין לחזור בחצי היום כעבד שיוצא בגרעון כסף ולחלה
מקצת הזמן ועבד מקצת הזמן שאין חייב להשלים וישלום
מאיר ב"ב זלהה"ה.

שפז) ולענין מלמד החוזר בו יש מדמין אותו לדבר
האבד דלכ"ע שוכר עליהן או מטען בין לרבנן
בין לר' דוסא [א]בריש האומנין ע"ז ע"ב] ומעם משום
דאמר רבא ס' לא יחפור (כ"א ע"ב) האי שתלא ומכחא
ואומנא ומקרי דרדקי כמותי' ועומדי' דמו ומסלקי להו
בלא אתרייתא כללא דמלתא כל פסידא דלא הדר כמותרה
ועומד הוא אלמא חשוב לת"ת כדבר האבוד. כשאינו לומד
כדין גם זה דבר אבוד הוא כשחוזר ואינו מוצא מלמד
אחר ומתבטל. ואינו ראי' מהתם אלא כשמלמדו בשיבוש
דשבשתא כיון דעל על ואפי' מאן דלית ליה מיהו בההיא
שעתא מתבטל והוי פסידא דלא הדר אבל חוזר בו אינו
נחשב פסידא דלא הדר אך נראה ראי' להיות דבר האבוד
מהא דכתי' אם תעזבני יום יומים אעזוב שאם נתבטל
יום אחד התורה מתרחקת במדת ריחוקו יום א' דהיינו
יומים בין שניהם. אך אם ימצא אחד בפחות יכול להכניסו
תחתיו ובע"ב יתן לו כל שכירותיו לבד מה שצריך
להוציא לתן למלמד שני הנכנס תחתיו וכן פרש"י ס'
האומנין. שמשון בר' אברהם.

שפח) מלמד שחלה ד' חדשים או ג' אם שכרו לקיץ
או לחורף לבד וחלה מיעוט שכירתו נראה דאין
חייב להשלים אלא נותני' לו שכרו משלם מדאמר (קדושי'
י"ז ע"א) גבי ע"ע הנמכר וחלה ג' ועבד ג' אין חייב
להשלים אע"פ שנפו קנוי לו למעשה ידיו [א]לרבי
ולבריתא דמסיים ליה (קדושי' מ"ז ע"א) ומתני' נמי (שם
י"ד ע"ב) לא סלינא דאיכא למימר מלתא דאיתא בע"כ
קתני שטר שחרור דליתא בע"כ לא קתני ואפ"ה כשעבד
חצי זמנו או רובו אין חייב להשלים כ"ש שכיר שאין
משתעבד כל כך שנקל בו קולא זו וידו על העליונה
[ב]ובלא] כ"ש שכיר מה לי עבד יום אחר מה לי עבד
חצי שנה מה לי עבד לב' שנים ואי משום דהאי שכיר
והאי נמכר ובמכירה דוקא הוי [האי] דינא ולא בשכירות
הרא דהא [נמי] שכיר קרי' רחמנא כדסר' בקדושין (מ"ז
ע"א) גבי לו ולא ליורשיו אמאי שכיר קרי' מה שכיר
פעולתו ליורשיו [אף האי נמי ליורשי' משמע דפשיטא
ליה לתלמודא דכי הדדי גינהו ועוד] האי נמי נמכר [הוא]
כדאמ' פ' הזהב (מ"ז ע"ב) גבי אונאה דשכירות נמי
מכירה הוא וקרי לי' ממכר [ליומיה].

שפו) ומה"ט נמי אין אדם מחוייב להשתכר לפרנסת
אשתו דכי היכי דדרשי' ונמכר בנגבתו ולא בזמנו
פ"ק דקידושין (י"ח ע"א) ה"נ [דרשי'] ולא באשתו וכ"ש
אם חלה התינוק שירויח המלמד אך יעמיד לו אחר כיוב
או יתן לו כל שכרו ואין לומר שיתן לו כפועל בטל
דלאוכלוסי דמחווא מדמי לה דאמר בפ' [א]האומנין ע"ז
ע"א] דאי לא עבדי חלשי.

שפז) האבד דלכ"ע שוכר עליהן או מטען בין לרבנן
בין לר' דוסא [א]בריש האומנין ע"ז ע"ב] ומעם משום
דאמר רבא ס' לא יחפור (כ"א ע"ב) האי שתלא ומכחא
ואומנא ומקרי דרדקי כמותי' ועומדי' דמו ומסלקי להו
בלא אתרייתא כללא דמלתא כל פסידא דלא הדר כמותרה
ועומד הוא אלמא חשוב לת"ת כדבר האבוד. כשאינו לומד
כדין גם זה דבר אבוד הוא כשחוזר ואינו מוצא מלמד
אחר ומתבטל. ואינו ראי' מהתם אלא כשמלמדו בשיבוש
דשבשתא כיון דעל על ואפי' מאן דלית ליה מיהו בההיא
שעתא מתבטל והוי פסידא דלא הדר אבל חוזר בו אינו
נחשב פסידא דלא הדר אך נראה ראי' להיות דבר האבוד
מהא דכתי' אם תעזבני יום יומים אעזוב שאם נתבטל
יום אחד התורה מתרחקת במדת ריחוקו יום א' דהיינו
יומים בין שניהם. אך אם ימצא אחד בפחות יכול להכניסו
תחתיו ובע"ב יתן לו כל שכירותיו לבד מה שצריך
להוציא לתן למלמד שני הנכנס תחתיו וכן פרש"י ס'
האומנין. שמשון בר' אברהם.